

บทที่ ๑

บทสรุป

1. อภิปรายผล

การศึกษา “การวิเคราะห์การใช้เหตุการณ์เทียมในข่าวการแสดงคอนเสิร์ตในประเทศไทยของนักร้องโมเคิล แจ็กสัน 1993 ที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์” ได้ใช้ข้อมูลจากหนังสือพิมพ์จำนวน 94 ฉบับ ซึ่งแบ่งเป็นหนังสือพิมพ์เชิงคุณภาพ 43 ฉบับ หนังสือพิมพ์เชิงประชา นิยม 51 ฉบับ พบว่า ในการนำเสนอข่าวการแสดงคอนเสิร์ตโมเคิล แจ็กสันฯ หนังสือพิมพ์เชิงคุณภาพมีการเสนอรูปแบบเนื้อหาในข่าวการแสดงคอนเสิร์ตฯ 119 ชิ้น หนังสือพิมพ์เชิงประชา นิยม 148 ชิ้น โดยหนังสือพิมพ์เชิงคุณภาพเสนอในรูปแบบ ‘ข่าว’ ร้อยละ 55.17 ‘ภาพข่าว’ ร้อยละ 22.41 ‘คอลัมน์’ ร้อยละ 6.90 ขณะที่หนังสือพิมพ์เชิงประชา นิยมเสนอในรูปแบบ ‘ข่าว’ ร้อยละ 38.36 ‘ภาพข่าว’ ร้อยละ 33.56 ‘คอลัมน์’ ร้อยละ 15.07 ส่วนการใช้รูปแบบเนื้อหาอื่น อาทิ สกู๊ป สารคดี การ์ตูน บทบรรณาธิการ และบทความ ปริมาณในการนำเสนอค่อนข้างใกล้เคียงกัน

จากผลการศึกษาเรื่องรูปแบบเนื้อหา เมื่อนำมาศึกษาเปรียบเทียบกับประเด็น เหตุการณ์เทียมที่ถูกใช้ในการนำเสนอข่าว การแสดงคอนเสิร์ต ซึ่งแบ่งเป็น 12 ประเด็นคือ ความ สำคัญของคอนเสิร์ต บัตร สถานที่ ความสำคัญของนักร้อง ความขัดแย้ง มาตรการความ ปลอดภัย สภาพอากาศ การเลื่อนคอนเสิร์ต การข่มขืนเด็ก ความสำเร็จของงาน กิจกรรมที่เกี่ยว กับเด็ก และผลที่ได้จากการจัด พบว่า ไม่มีความแตกต่างกันมากนักในเรื่องของเหตุการณ์ที่นำ เสนอ หากแต่สิ่งที่ทำให้เหตุการณ์เดียวกันมีความแตกต่างกันไปในหนังสือพิมพ์แต่ละประเภท นั้น ก็คือ วิธีการที่หนังสือพิมพ์แต่ละประเภทรู้นั้น ๆ นำ ‘เหตุการณ์เทียม’ มาเสนอแก่ผู้อ่าน จากผลการ วิเคราะห์ดังกล่าวจึงกล่าวสรุปได้ว่า การเลือกนำเสนอรูปแบบเอกสารข่าวของหนังสือพิมพ์แต่ละ ประเภทเป็นกลยุทธ์สำคัญ ในการเลือกเสนอข่าวที่คาดหวังว่า จะสามารถโน้มน้าวจิตใจของผู้อ่านให้ ได้มากที่สุด แต่เนื่องจากกลุ่มเป้าหมายของหนังสือพิมพ์แต่ละประเภทแตกต่างกัน ลักษณะรูปแบบ และประเด็นในการนำเสนอข่าวจึงมีความแตกต่างกันตามธรรมชาติของชนิดหนังสือพิมพ์

เมื่อพิจารณาตามตัวแบบการศึกษา พบว่า การนำเหตุการณ์เทียมมาใช้นั้น มีวิธีการ ในการที่จะนำสื่อกับผู้รับสารมากมายหลายวิธี ทั้งการใช้พาดหัวข่าว ภาษา และภาพข่าว ที่จะ สามารถสื่อความหมายกับผู้รับสาร ได้ตรงตามวัตถุประสงค์ของผู้จัดทำนั้น และการเลือกใช้วิธีการ

ต่าง ๆ เหล่านี้ก็ไม่ได้จำกัดเพียงวิธีการใดวิธีการหนึ่งเท่านั้น แต่ผู้จัดทำต้องใช้วิธีการหลาย ๆ อย่าง ประกอบเพื่อทำให้การสื่อความหมายได้ผลตรงตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ โดยต้องมีการสร้าง ประเด็น 'ความสนใจ' จากเหตุการณ์เทียบแรก (ถูกจัดทำจากฝ่ายประชาสัมพันธ์บริษัทเทโรฯ) และการนำเสนอเหตุการณ์เทียบใหม่จากหนังสือพิมพ์รายวัน โดยผ่านกลยุทธ์ต่าง ๆ ในการนำเสนอ เป็นผลให้เกิดปรากฏการณ์เหตุการณ์เทียบใหม่ขึ้น โดยวัตถุประสงค์ของสื่อมวลชนที่สร้างเหตุการณ์ เทียบใหม่นี้ คือ การสร้างความสนใจและการติดตามให้กับผู้รับสาร ซึ่งในบางปรากฏการณ์เป้า หมายใหม่ของเหตุการณ์เทียบนี้อาจสอดคล้องหรือขัดแย้งกับเป้าหมายเดิมในการสร้างเหตุการณ์ เทียบได้

อย่างไรก็ตามในกรณีการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยพบว่าวิธีการหลักที่หนังสือพิมพ์นำ 'เหตุการณ์เทียบ' มาสร้างใหม่ก็คือการใช้ขนาดพาดหัวข่าวที่ต้องการให้น่าสนใจและความสำคัญต่อ ประเด็นนั้น ๆ ในเหตุการณ์ และการใช้ภาษาที่เร้าอารมณ์ มีสีสันในช่วงแรก (ช่วงก่อนการแสดง) และนำเสนอภาพข่าวที่แสดงถึงเหตุการณ์มาประกอบการพาดหัวข่าวมากขึ้น ในช่วงที่ 2 (ช่วงการ แสดงคอนเสิร์ต) และช่วงที่ 3 (ช่วงหลังการแสดง) โดยมีรายละเอียดของการนำ 'เหตุการณ์เทียบ' มาใช้ใหม่ในแต่ละช่วงเหตุการณ์สรุปได้ดังนี้

ช่วงก่อนการแสดง (ระหว่างวันที่ 1 กรกฎาคม-23 สิงหาคม 2536) หนังสือพิมพ์ เชิงคุณภาพได้นำเสนอประเด็น 'ความขัดแย้ง' เป็นประเด็นหลัก และให้ความสำคัญโดยการใช้ ขนาดพาดหัวข่าวยักษ์ และใหญ่ ใช้คุณค่าข่าว 'ความขัดแย้ง' มานำเสนอในรูปของข่าวโดยการ สัมภาษณ์ (interview) บุคคลที่เกี่ยวข้องในเรื่องของสถานที่ที่ใช้จัดการแสดงคอนเสิร์ต การกระทำ ดังกล่าวได้กลายเป็นที่มาของ 'ข่าว' จำนวนมากที่เกิดจากการสัมภาษณ์ โดยการใช้ภาษาที่พาดหัว ข่าวที่คลุมเครือก่อให้เกิดลักษณะของความน่าสนใจ เร้าใจ นำเสนอไปสู่คนจำนวนมากอย่างรวดเร็ว ลักษณะดังกล่าว 'ข่าว' จึงเป็นเหตุการณ์เทียบที่เกิดจากการสร้างขึ้นของสื่อมวลชนตามแนวคิด ของ Daniel J. Boorstin โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างกระแสความสนใจให้เกิดขึ้นกับกลุ่มเป้าหมาย และขยายกลุ่มเป้าหมายไปยังประชาชนทั่วไปในลักษณะของการนำการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้อง เพื่อผล ทางธุรกิจขององค์กรสื่อมวลชน และบริษัทเทโรฯ ที่นำคอนเสิร์ตนี้เข้ามาขงประเทศไทย โดยเปลี่ยน จากข่าวบันเทิงบุคคลที่ข่าวส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องของชีวประวัติ ผลงานที่เกี่ยวข้องมาอยู่ในเรื่องของ ข่าวการเมือง เศรษฐกิจ ส่วนชีวประวัติและผลงานที่เกี่ยวข้องจะถูกนำเสนอในรูปของคอลัมน์ และ สกู๊ป

หลังจากที่ได้จุดกระแสให้เกิดขึ้นกับกลุ่มเป้าหมาย และประชาชนทั่วไปแล้ว หนังสือพิมพ์เชิงคุณภาพยังได้สร้างกระแสของ 'ความยิ่งใหญ่' ให้เกิดขึ้นอีก โดยการใช้สมญานามที่กล่าวถึงงานแสดงคอนเสิร์ตนี้อย่างมากมาย เช่น คอนเสิร์ตยิ่งใหญ่ระดับโลก อภิมหากอนเสิร์ต คอนเสิร์ตครั้งแรกและครั้งเดียวในประวัติศาสตร์ เป็นต้น หนังสือพิมพ์เชิงคุณภาพได้ใช้สมญานามประกอบในประกอบในประเด็นที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความเป็นมา และวัตถุประสงค์ในการจัดเพื่อสร้าง 'ความสำคัญ' ให้กับกลุ่มเป้าหมาย และสร้าง 'ความต้องการ' (ให้กับประชาชนทั่วไป) ที่ต้องการจะมีส่วนร่วมในการแสดงคอนเสิร์ตครั้งแรก และครั้งเดียวในประวัติศาสตร์ครั้งนี้

ช่วงการแสดง (ระหว่างวันที่ 24-28 สิงหาคม 2536) ในช่วงนี้มีเหตุการณ์ที่สำคัญเกิดขึ้น 2 เหตุการณ์ คือ ความสำเร็จของการแสดงคอนเสิร์ต และการเลื่อนคอนเสิร์ตการแสดงรอบสอง ทั้งสองเหตุการณ์นี้นับได้ว่าเป็นการพิสูจน์ความสำเร็จของ 'เหตุการณ์เทียม' ที่หนังสือพิมพ์ทั้งเชิงคุณภาพและเชิงประชานิยม ได้นำเสนอสู่สาธารณชน

ด้วยนโยบายของหนังสือพิมพ์แต่ละประเภทแตกต่างกัน ดังนั้นหนังสือพิมพ์เชิงประชานิยมที่มุ่งเนื้อหาประเภทข่าวเบา (soft news) เช่น ข่าวบันเทิง จึงได้ให้ความสำคัญกับประเด็นความสำเร็จของงานและความสำคัญของนักร้อง โดยการใช้ขนาดพาดหัวอักษรและพาดหัวใหญ่ผ่านรูปแบบเนื้อหากรูปร่าง นอกจากรูปแบบที่เป็นข่าว คอลัมน์ และสตู๊ปแล้ว รูปแบบ 'ภาพข่าว' ในช่วงนี้ได้ถูกนำมาใช้อย่างแพร่หลายด้วยเช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นภาพการแสดง ภาพของไมเคิล แจ็กสัน และภาพบรรยากาศในงาน จากการเลือกใช้มุมกล้อง ที่ทำให้คุณค่าข่าวต่าง ๆ เกิดลักษณะโดดเด่นขึ้น

การสร้าง 'เหตุการณ์เทียม' ของหนังสือพิมพ์เชิงประชานิยมนี้ จะใช้กลยุทธ์ดังกล่าว ในการเสนอซ้ำแล้วซ้ำอีก เพื่อสร้างสถานภาพ (confer status) ของไมเคิล แจ็กสัน ให้ปรากฏเป็นบุคคลที่มีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับของประชาชนได้อย่างง่ายดาย ผลการศึกษานี้มีความสอดคล้องกับผลการศึกษาของพัชรีดา วัฒนา ที่ศึกษาการสร้างควมมีชื่อเสียง และภาพลักษณ์ของคนดัง

สำหรับการสร้าง 'เหตุการณ์เทียม' ของหนังสือพิมพ์เชิงคุณภาพในช่วงนี้ จะใช้กลยุทธ์ไม่แตกต่างจากหนังสือพิมพ์เชิงประชานิยมเท่าใดนัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการยกประเด็น 'ความสำเร็จของงาน' หนังสือพิมพ์เชิงคุณภาพจะให้ความสำคัญ โดยการใช้ขนาดพาดหัวอักษรด้วยเช่นกัน แต่อย่างไรก็ตามหนังสือพิมพ์ประเภทนี้ ไม่ได้ให้ความสำคัญของประเด็นความสำคัญของนักร้องเท่ากับหนังสือพิมพ์เชิงประชานิยม ตรงกันข้ามหนังสือพิมพ์เชิงคุณภาพได้ให้ความสำคัญ

ประเด็น 'การเลื่อนคอนเสิร์ต' โดยการใช้ขนาดพาดหัวยักษ์เป็นสำคัญ โดยเน้นที่เหตุการณ์ ขณะที่หนังสือพิมพ์เชิงประชานิยม จะพาดหัวข่าวโดยเน้นที่ตัวบุคคลเป็นสำคัญ ลักษณะดังกล่าวยังคงค้นพบได้ในช่วงสุดท้าย

ช่วงหลังการแสดง (ระหว่างวันที่ 29-31 สิงหาคม 2536) นับเป็นช่วงที่เหตุการณ์ต่าง ๆ ได้คลี่คลายและจบลงด้วยความเรียบร้อย ไม่มีเหตุการณ์ร้ายแรงใด ๆ เกิดขึ้น หนังสือพิมพ์เชิงประชานิยมยังคงนำเสนอและให้ความสำคัญกับประเด็นความสำคัญของนักร้อง ในขณะที่หนังสือพิมพ์เชิงคุณภาพจะนำเสนอและให้ความสำคัญกับประเด็นผลที่ได้จากการจัด แม้จะไม่ใช่ความสำคัญขนาดพาดหัวใหญ่ก็ตาม แต่หนังสือพิมพ์เชิงคุณภาพยังคงแสดงจุดยืนในนโยบายขององค์กรเช่นเดียวกับหนังสือพิมพ์เชิงประชานิยม

จากผลสรุปการใช้เหตุการณ์เทียมของหนังสือพิมพ์ทั้งสองประเภท จึงเป็นการยืนยันถึงกลยุทธ์ในการนำเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์ทั้งสองประเภท ที่ต้องมีการเลือกทำข่าวและเสนอข่าวที่แตกต่างกันไป โดยปัจจัยที่หนังสือพิมพ์ทั้งสองชนิดให้ความสำคัญเหมือนกัน คือ ความสด ความรวดเร็ว ความใกล้ชิด ความสนใจ ซึ่งเป็นคุณค่าข่าวคงที่ ที่ข่าวทุกข่าวจำเป็นต้องมี และคุณค่าข่าวเฉพาะกิจ คือ ความขัดแย้ง ผลกระทบกระเทือน ความแปลกประหลาด ความมีเงื่อนงำ เพศ และความเด่น เป็นปัจจัยที่จะทำให้ข่าวเดียวกันถูกนำเสนอแตกต่างกันในหนังสือพิมพ์แต่ละประเภท ทั้งนี้ยังขึ้นอยู่กับเงื่อนไขเรื่องเวลา (timing) และสถานการณ์ (situation) ที่บีบบังคับให้สื่อมวลชนต้องนำเสนอข่าวเดียวกันตามความสนใจของประชาชน

กล่าวโดยสรุป การวิเคราะห์การใช้ 'เหตุการณ์เทียม' ในช่วงการแสดงคอนเสิร์ตของนักร้องไมเคิล แจ็กสัน 1993 ที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์นั้น พบว่า เกิดจาก 'การสร้างข่าว' (News Making) โดยการกำหนดประเด็นขึ้นมาใหม่ และใช้ขนาดพาดหัวข่าว และภาพข่าว ในการให้ความสำคัญผ่านรูปแบบข่าวหน้า 1 และภาพข่าวเป็นจำนวนมาก นับเป็นความสำเร็จของ 'เหตุการณ์เทียม' ในการแสดงคอนเสิร์ตในครั้งนี้ โดยวิธีการสร้างเหตุการณ์เทียมนั้น เป็นไปตามเอกลักษณ์ของหนังสือพิมพ์เชิงคุณภาพและเชิงประชานิยม

2. ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาข้างต้น ผู้วิจัยพบประเด็นที่น่าสนใจ ที่ควรได้มีการศึกษาเพิ่มเติม เพื่อความสมบูรณ์ของการศึกษาและขยายผลทางด้านองค์ความรู้ (body of knowledge) ดังนี้

1. ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในส่วนของการสร้างเหตุการณ์เทียม โดยเฉพาะกระบวนการสร้างเหตุการณ์เทียม ประกอบการวิเคราะห์การใช้เหตุการณ์เทียม เพื่อให้มองเห็นภาพรวมของระบบเหตุการณ์เทียมทั้งหมด ตั้งแต่ขั้นตอนแรกจนถึงผลที่เกิดขึ้นจากการใช้เหตุการณ์เทียม

2. เนื่องจากปัจจัยจำกัดในเรื่องเวลา การวิเคราะห์เกี่ยวกับกลยุทธ์ในการใช้เหตุการณ์เทียม จึงได้ทำการศึกษาเพียงการพาดหัวข่าว และภาพข่าวที่ปรากฏในหน้า 1 เท่านั้น ทำให้ผลการศึกษาเห็นเพียงภาพรวมเท่านั้น หากได้มีการศึกษาเกี่ยวกับลำดับความสำคัญในการเสนอข่าวดังกล่าวที่ปรากฏในรูปแบบเอกสารอื่นในหน้าต่าง ๆ จะทำให้เกิดความเข้าใจและได้ผลสรุปการศึกษาคงเด่นยิ่งขึ้น

3. จากผลการวิเคราะห์ในบทที่ 4 หากได้มีการศึกษาเปรียบเทียบกับกรณีอื่น ๆ เพื่อเป็นการตรวจสอบความถูกต้องของตัวแบบการศึกษา (conceptual framework) จะเป็นการเพิ่มพูนความรู้ในสาขาวิชาการสื่อสารมวลชนในส่วนของคุณรู้เท่าทันสื่อมวลชน